

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСОБЛИВОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Спільна діяльність без створення юридичної особи є особливою формою підприємницької діяльності, яка дає її учасникам суттєві переваги у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності, а саме можливість ефективно здійснювати підприємницьку діяльність без додаткового податкового навантаження та бюрократичних моментів. Відповідно, спільна діяльність, як окрема форма організації бізнесу, має історію розвитку. Однак, сучасними науковцями даний вид діяльності недостатньо висвітлений та потребує детального дослідження і вивчення. На сучасному етапі відсутня єдина точка зору щодо виникнення чи етапів становлення такого виду діяльності. На нашу думку, спільна діяльність є універсальною формою розвитку господарських зв'язків, що породжує потребу її наукового осмислення та дослідження економічної природи.

Опрацювавши ряд наукових праць та публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних, щодо визначення сутності і генезису спільної діяльності, та розглянувши фундаментальні праці сучасної економічної думки в розкритті механізмів ринкового господарства, можна зробити висновок, що першоджерелом інтерпретації таких правових відносин як спільна діяльність без створення юридичної особи є “Природа фірми” Рональда Коуза, написана у 1937 р. Наголосимо, що вказана наукова робота визнана класичною, оскільки вона змінює мислення людей щодо економічної організації [1]. У свою чергу, найбільш простою формою організації, відомою ще за часів римського права є просте товариство, яке у міжнародній практиці трактують як угоду про консорціум [2].

На нашу думку, важливим є викладення основних ідей Р. Коуза, оскільки “Природа фірми” розкриває зміст складних організаційно-виробничих відносин, що супроводжують життєдіяльність окремого суб'єкта господарювання. Дані знання потрібні не лише науковцям, але і вітчизняним підприємцям для виведення сучасної ринкової економіки з кризового стану.

Рональд Гаррі Коуз є одним із найвпливовіших економістів свого часу, реформатором, який випереджає свій час, науковцем, що характеризується нестандартним науковим підходом. Вчений розвиває теорію динамічної рівноваги, досліджує наскільки ефективно впливають зміни на витрати організації в межах фірми та на ринкові витрати взагалі, що дає змогу пояснити, чому фірми більшають та меншають. При цьому, з'ясовуються відносини між ініціативою підприємництва та управлінням. Автор зазначає,

що ініціатива передбачає прогнозування та діє через ціновий механізм, тобто через укладання нових контрактів (договорів), а управління – реагує на зміни цін, перекомпоновуючи фактори виробництва, які контролюються. Очевидним результатом цих обох функцій є їх поєднання бізнесменом. Окрім цього, Р. Коуз вибудовує теорію інтеграції та досліджує довготермінові контракти (договори) між фірмами, оскільки ставить собі за мету розібратися, що таке фірма на практиці, розглядаючи при цьому правові відносини [1]. Наукові розробки Р. Коуза та його учнів відображають унікальний прорив сучасної економічної думки в розкритті механізмів ринкового господарства та формують один із напрямів сучасної економічної теорії – новий інституціоналізм.

Один з найвідоміших послідовників коузівської теорії – Олівер Вільямсон, котрого жорстко критикували колеги за складність викладеної інформації, продовжує вчення свого попередника. Так, Р. Коуз доводить, що трансакційні витрати існують, а О. Вільямсон, у свою чергу - пояснює, які вони, звідки походять та від чого вони залежать [3]. На відміну від інституціоналізму, неокласична теорія розглядає ринок як ідеальний механізм, у якому відсутня потреба враховувати витрати на обслуговування угод. О. Вільямсон доводить, що ідеальних механізмів не буває, а трансакційні витрати нагадують сили тертя, що гальмують економічні процеси і у ринкових, і в ієрархічних системах. Вчений вперше виявляє такі трансакційні витрати, як повторюваність та невизначеність операцій, а також специфічність активів, які є предметом трансакції. А це, в свою чергу, доводить, що чим більш загальний, короткостроковий та однозначний характер має економічна угода, тим більше причин не оформляти її юридично або обмежитися складанням найпростіших контрактів.

О. Вільямсон значну увагу приділяє теорії контрактів. А головна теза науковця визначає, що фірма має контрактне походження і забезпечує надійніший захист специфічних ресурсів від здириництва та складних обставин. Відповідно, схема яку він запропонував (схема вибору регулятивних структур для трансакцій), пояснює генезис фірми та вибір її меж. При цьому, розглядає використання надійних контрактів, що обумовлюють в майбутньому побудову гібридної організації чи фірми (франчайзинг, спільна діяльність без створення юридичної особи, спільні підприємства, тощо).

Отже, першоджерелом таких економічних відносин як спільна діяльність без створення юридичної особи є наукові доробки Рональда Коуза та Олівера Вільямсона, які є догматичними та унікальними в період сучасності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток* / [за ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вініера; Пер. з англ. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко] – К.: А. С. К., 2002. – 336 с. 2. Санфилиппо Ч. *Курс римського частого права* / Ч. Санфилиппо // [под ред. Дождева Д. В.] – М.: Изд-во БЕК, 2000. – 400с. 3. Корнільюк Р. *Мічені Нобелем: вертикальний інтегратор Олівер Вільямсон* / Роман Корнільюк // *Економічна правда* [Електронний ресурс] : // Режим доступу до ЕП: <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/04/2>.